Föreningen Natur och Samhälle i Norden

Medlemsorgan

3 1977

FNSiN
Föreningen
Natur och Samhälle
i Norden

Manusstopp för nästa organ: 1 november. Bidrag skickas till J-O Åkerlund, Älvkarleövägen 25, 115 43 Stockholm

FNSiN
BOX 49 015
100 28 STOCKHOLM

FNSiN-U
BOX 15 007
750 15 UPPSALA

FNSiN-S
BOX 49 015
100 28 STOCKHOLM

SID 2
VAD HÄNDER I FÖRENINGEN.
Litet aktuell information om vad som händer förutom programverksamheten.

SID 3
PROGRAMALMANACKA
Programmet i Stockholm och Uppsala i ett nötskal

SID 4-6
STOCKHOLMSPROGRAMMET

SID 7
UPPSALAPROGRAMMET

SID 8
VAD ÄR EN LOKALFÖRENING.
Några ord om vad en lokalförening är och en presentation av FNSiN-S, lokalföreningen i Stockholm, och dess styrelse.

SID 9
ADRESSLISTOR OCH ÄNDRINGAR
Adresslista för den nya Stockholmsstyrelsen. Dessutom flyttar folk så att det är ändringar i de gamla listorna

SID 10
FRAMTIDEN I VÅRA HÄNDER.
En stor norsk folkebevegelse som kommit även till Sverige. Vad sysslar den svenska föreningen med?

SID 11
EN AKTUELL MILJÖFRÅGA.
Utbyggnaden av Sitojaure är det senaste hotet mot de svenska fjällen. Lars Wiktorin manar föreningens medlemmar till aktivitet.

SID 12-13
ATT FOTOGRAFERA SMÅPRYLAR.
Bosse Michaelsson, fotograf på Armemuseum ger några personliga tips om hur han bär sig åt.

SID 14-17
PALEONTOLOGI.
Svenolov Lindgren berättar om vad ett fossil var medan det levde och hur det blev vad det är i dag

SID 18-20
GODTHÅBSOMRÅDET.
En kort skildring av vad några av sommarens Grönlandsresenärer råkade ut för. Dom kommer sen tillbaka i Stockholmsprogrammet.

SID 20
FÖRENINGENS SKRIFTER
Passa på att skaffa dig skriften om Gotska Sandön, mer än tusen exemplar har redan gått åt. Nästan alla av de äldre skrifterna finns också i lager.

Vad händer i föreningen?

Att föreningen har programverksanhet och ordnar resor och utflykter vet väl alla som läser medlemsorganet. Men vad sker för övrigt. Informationen från styrelsen om den löpande verksamheten är ibland dålig, men här skall jag nämna en del av vad som hänt i år och en del av vad som är planerat inför framtiden.

Gotska Sandön har länge varit på tapeten för föreningen. Förutom att vi de sista två åren lyckats ordna helgresor från Stockholm har i år en skrift om ön kommit ut. En skrift som är värd att kallas bok, 102 sidor och rikt illustrerad. En utgivning som var en stor satsning för oss. Tryckeriräkningen gick på närmare 20 000 kronor. Utgivningen verkar dock vara i hamn nu sedan mer än 1000 exemplar gått ut. För närvarande arbetas det på en bok om Spetsbergen, med medverkan av ett flertal norska och svenska författare och under redaktion av föreningen. En satsning som kan bli ännu större an Sandö-skriften.

I Stockholm har vi lyckats skaffa en lokal som disponeras varannan kväll i veckan(vi delar den med en annan förening). Där förvaras föreningens böcker, en hel del vid det här laget, och en del annat. Bland planerna för lokalen ingår att skaffa telefon, på sikt är även automatisk telefonsvarare föreslagen.

En stor resa till Grönland, med mer än 50 deltagare, ägde rum i år. I samband med den ordnades kontakter med SAS, inköptes proviant, kartor och T-sprit, ordnades båtfrakt mm. En hel del arbete varav en del, ekonomiskt och administrativt, återstår. För närvarande finns inga planer på någon större resa. För att vi i längden skall orka med att ordna resor av den här storleksordningnen fordras en fastare organisation, med risk för byråkrati. Några förslag på hur vi skall göra?

I Stockholm satsas mycket på den nya lokalen. Programverksamheten kretsar kring den. Ett mål är att få medlemmarna mer aktiva. Mer samtal i friare former i stället för ambitiösa föredrag. Det har redan visat sig, på de kvällar vi haft i lokalen, att man kan lära sig lika mycket på det viset.

Allt detta och mer därtill sker med frivillig arbetskraft. Vem som helst är välkommen att hjälpa till. Det innebär inte att man binder sig för någon långvarig insats. Man kan göra ett punktjobb. Ordna en utflykt eller fixa ett föredrag.

Oktober '77

1	Lördag Ragnar	UTFLYKT TILL
2	Söndag Ludvig	SVARTLÖGA, MONA 08/693094 (SID 7) UPPSALA: EXKURSION TILL FLORORNA
3	Måndag Evald	
4	Tisdag Frans	"ÖPPET HUS" LOKALEN
5	Onsdag Bror	
6	Torsdag Jenny	NORGE: SPRÅK OCH KULTUR LOKALEN 19.00 (SID 5)
7	Fredag Birgitta	
8	Lördag Nils	
9	Söndag Ingrid	
10	Måndag Helmer	
11	Tisdag Erling	"ÖPPET HUS" LOKALEN
12	Onsdag Valfrid	
13	Torsdag Teofil	SVEN-OLOF LINDQUIST: KULTURLANDSKAPET FÄLTÖVERSTEN RUM 6 (SID 6)
14	Fredag Manfred	
15	Lördag Hedvig	
16	Söndag Fingal	STUDIEBESÖK PÅ HARVA GÅRD SAMLING 10.00 (SID 4)
17	Måndag Antoinetta	
18	Tisdag Lukas	NORGE: GLESBYGD OCH REGIONALPOLITIK LOKALEN 19.00 (SID 5)
19	Onsdag Tore	
20	Torsdag Sibylla	UTRUSTNINGSMÖTE LOKALEN 19.00 (SID 6)
21	Fredag Birger	
22	Lördag Seved	
23	Söndag Sören	
24	Måndag Evert	
25	Tisdag Inga	"ÖPPET HUS" LOKALEN
26	Onsdag Amanda	
27	Torsdag Sabina	NORGE: NATUR OCH MILJÖVÅRD LOKALEN 19.00 (SID 5)
28	Fredag Simon	TROPISK AFTON: BORNEO FÄLTÖVERSTEN 19.00 (SID 6)
29	Lördag Viola	
30	Söndag Elsa	
31	Måndag Edit	

November '77

1	Tisdag Allhelgonad.	"ÖPPET HUS" LOKALEN
2	Onsdag Tobias	
3	Torsdag Hubert	GÖRAN CLAESSON: ATT BO PÅ EN OLJEBORRPLATTFORM FÄLTÖVERSTEN 19.00 (SID 6)
4	Fredag Sverker	FJÄRRANALYS UPPSALA 19.00
5	Lördag Eugen	
6	Söndag Gustav Adolf	
7	Måndag Ingegerd	
8	Tisdag Vendela	"ÖPPET HUS" LOKALEN
9	Onsdag Teodor	GODTHÅBSOMRÅDET, FRÅN SOMMARENS RESA FÄLTÖVERSTEN 19.00 (SID 5)
10	Torsdag Martin Luther	
11	Fredag Mårten	
12	Lördag Konrad	NORDENS VINDRUVA: TRANBÄRSPLOCKNING KONTAKTA GUY 0760/30854 (SID 4)
13	Söndag Kristian	
14	Måndag Emil	HERPETOLOGI UPPSALA 19.00 (SID 7)
15	Tisdag Leopold	"ÖPPET HUS" LOKALEN
16	Onsdag Edmund	
17	Torsdag Napoleon	MILJÖDISKUSSION LOKALEN 19.00 (SID 6)
18	Fredag Magnhild	
19	Lördag Elisabet	
20	Söndag Pontus	
21	Måndag Helga	MAGNUS ELANDER: NORDÖSTRA-GRÖNLAND FÄLTÖVERSTEN 19.00 (SID 5)
22	Tisdag Cecilia	"ÖPPET HUS" LOKALEN
23	Onsdag Klemens	
24	Torsdag Gudrun	HAR GRÖNLAND NÅGON FRAMTID LOKALEN 19.00 (SID 5)
25	Fredag Katarina	
26	Lördag Torkel	
27	Söndag Astrid	
28	Måndag Malte	
29	Tisdag Sune	"ÖPPET HUS" LOKALEN
30	Onsdag Anders	

Höstprogram

Eftersom föreningen numera disponerar en lokal i Stockholm kommer ett mindre antal programpunkter än tidigare att hållas på Fältöeversten. Mycken aktivitet kommer i stället att förläggas till lokalen, Norrtullsgatan 20, nära Vanadisvägen. Där kommer alltid att finnas folk på tisdagar, oavsett om någon programpunkt är annonserad eller ej. Plats för spontana aktiviteter som annonseras på anslagstavlan eller på affischer utanför. Kom gärna ner nå´n gång och fika och lär känna dina föreningsmedmänniskor.
Fika står numera alltid på programmet i samband med programpunkterna.

Två stora teman går igen i höstens program: Norge och Grönland. Grönlandstemat är en naturlig fortsättning på sommarens resa då över 50 personer besökte ön. Norge är ett intressant område som tidigare blivit sorgligt försummat i föreningens verksamhet. En grupp medlemmar som redan visat intresse för Norge har träffats och man har enats om att ordna tre Norgekvällar med olika teman. Uppslutningen och intresset på dessa kvällar avgör den fortsatta verksamhetens omfattning och uppläggning.

Utöver dessa teman förekommer några föredrag och helgutflykter runt skilda ämnen. Har du synpunkter eller förslag beträffande programmet, hör av dig till någon i lokalstyrelsen som ansvarar för programmet. En sammanfattning av hela programmet hittar du på förra sidan.

HELGUTFLYKTER

16/10 sön Harva Gård i Upplands Väsby.
17 vuxna och 13 barn har bildat Harva bygemenskap där man söker en ny form av gemenskap. Man driver jordbruk på den 70-80 hektar stora gården, dels för inkomsterna dels för arbetsgemenskapen. Två av de sjutton vuxna är Guy Holmberg och Mari-Sofi Lorantz kända namn i föreningen. De tar oss med på en intressant rundvandring då vi pratar om boendeformer och skogs- och jordbruk.

Var det skördetröskan som framdrev besprutning av åkrar, är all konstgödsling av ondo, kan man doppa skogsplant i DDT utan att det är farligt? Vad vet du egentligen? Kom och lär dig och diskutera.

Ur gårdens annaler kan vi nämna att det är ett gammalt suffragettsäte och att det var här som Strindberg badade naken med Siri von Essen i början av seklet.

Vi samlas vid gården vid 10-tiden. Kommer du med bil tar du E4-an till Upplands Väsby. Tar av från motorvägen och åker mot centret. Du fortsätter ned till järnvägen och åker över järnvägsövergången nära stationen. Fortsätt sedan den vägen, rakt fram tills du ser skylten Harva Gård.
Kommer du kommunalt åker du till Upplands Väsby varifrån det är ca 3 km till gården till fots eller med taxi.

Medtag matsäck eller annan rolig förtäring.
Guy har tel 0760/308 54

12/11 lör Tranbärsplockning. Fjolårets letande efter nordens vindruva blev så succeartat att vi upprepar den i år. Passa på tillfället att skaffa dig en jättegod sylt. Guy Holmberg håller i det hela och rekar bra plockmarker i förväg. Ring 0760/308 54 och prata med honom när det börjar bli dags.

HAR DU NÅGRA EGNA FÖRSLAG TILL UTFLYKTER ELLER PROGRAMPUNKTER? Hör av dig till styrelsen eller kom ned till lokalen och snacka!

GRÖNLAND

Efter sommarens stora resmål är det naturligt med en uppföljning i form av några programpunkter. Både för resenärer och andra intresserade.

9/11 Ons Som du kan läsa om på annan plats kom 19 FNSiN:are i somras ned till Godthåbsområdet och besökte staden och fjordarna innanför. Dom har sammanställt ett program med bilder som visas på FÄLTÖVERSTEN, rum 4, 19.00

21/11 mån Nordöstra Grönland är ett område som är betydligt vildare och mer obebott. Magnus Elander som varit i Scoresbysund och den stora nationalparken norr därom berättar och visar bilder. Bebyggelse och befolkning samt Magnus specialitet, djurlivet står på programmet. FÄLTÖVERSTEN, rum 6, 19.00

24/11 tor Har Grönland någon framtid? Av landets ekonomi ligger 5/6 i danska händer och från danska statens sida satsas varje år hundratals miljoner kronor.
Har språket någon framtid? Kan man underhålla en helikopter på grönländska? Vad innebär turismen för landet.
Vad har föreningens genom åren 100-tals grönlandsresenärer lärt. Vad fann vi när vi jämförde det vi såg med vad vi studerade i förväg. Och vad gör vi med våra kunskaper.
Vi samlar oss i LOKALEN, 19.00, för att diskutera.

NORGE

En grupp har redan träffats några gånger och diskuterat Norge. Man har kommit överens om att samla sig kring tre teman enligt nedan.
Inga föredragshållare eller andra galjonsfigurer är engagerade. De närvarande bestämmer själva vad son skall ske i fortsättningen: studiecirklar, diskussioner, föredrag, grupparbeten eller annat.
Att det finns både kunskap, frågor och intresse beträffande Norge har redan visat sig så det blir säkert interessanta kvällar.

6/10 tor Norskt språk och norsk kultur. Varför har man så många språk i Norge? Vad vet du egentligen om nynorsk och dialekter. Stavkyrkor, träarkitektur, folkdans och römmegröt. Det finns mycket att ta upp. LOKALEN, Norrtullsgatan 20, 19.00.

18/10 tis Glesbygd och regionalpolitik. I Norge finns det många små jordbruk som skulle ha rationaliserats bort i Sverige. Mjöl och bröd är billigt men telefoner dyra. Har Oslo bättre kollektivtraffik än Stockholm och hur klarar man sig i Nordnorge. Skillnaderna är stora jämfört med den svenska regionalpolitiken men även i Norge är det en het potatis. Blir den det även för föreningen? LOKALEN, Norrtullsg. 20, 19.00.

27/10 Natur och miljövård. Fjäll, blommor, geologi, vattendrag och glaciärer behöver väl inte nämnas. Utbyggnaden av vattenkraft debatteras även i Norge. Vad tycker man om off-shoreindustrin på Vestlandet? Kom till LOKALEN på Norrtullsgatan 20, vid 19-tiden.

TISDAGAR I LOKALEN

I lokalen Norrtullsgatan 20, kommer det alltid att finnas folk på tisdagar även om det inte är någon programpunkt annonserad.
Då kan du träffa andra medlemmar, delta i de spontana aktiviteter som uppstår eller studera föreningens bibliotek som äntligen blivit samlat på ett ställe
Det kan också tänkas att det uppstår nya programpunkter i anslutning till möten. Dessa annonseras i så fall på anslagstavlorna i lokalen. Alla programpunkter anslås även på anslagstavlan på gatan.
Billiga soppor finns det fortfarande kvar. Vad sägs om minestronesoppa för 1:- litern. Kom och köp.
Styrelsemöten äger också rum i lokalen. Vill du veta vad som händer är du välkommen att lyssna (och prata själv förstås).

Och fika är det förstås jämt.

13/10 tor Kulturlandskapet - en social hostoria. Med utgångspunkt från några av Europas största relikta kulturlandskap på Gotland kåserar Sven-Olof Lindquist, länsarkivarie på Gotland.
FÄLTÖVERSTEN, rum6, 19.00

20/10 tor Utrustningsmöte. Skall utrustningscirkeln fortsätta? Vi har pratat om de flesta prylarna, det är dags att göra något konstruktivt. Ska vi
- studera kommersialiseringen inom friluftssektorn för att kunna göra något konkret åt den tex
- sätta igång en arbetsgrupp där deltagarna undersöker vad man kan göra själv och gör det.
- samla material för att kunna ge ut en alternativ skrift om utrustning. vad man gör själv, hur man köper det man måste köpa utan att bli lurad.
- lägga ner alltsammans
- göra nånting annat

Vi ses i lokalen 19.00 och diskuterar saken. Tid och plats för ytterligare möten anslås i lokalen.
FM.

28/10 fre Tropisk afton:Borneo. Med uppbärande av sina yttersta krafter kämpade de sig fram genom djunglerna där faran och skönheten lurade bakom varje lian. Tommy Arnby och Hans Drake som kommit helskinnade hem berättar, visar bilder och film från Borneos djungler.
FÄLTÖVERSTEN 19.00

3/11 tor Att leva på en oljeborrplattform. Hur kan det vara. Hur är det med arbetstid, fritid, stress, hets arbetarskydd. Kan man få några naturupplevelser på ett ståltorn i havet. Göran Claesson vet ty han har arbetat på en och kommer nu och berättar och visar bilder.
FÄLTÖVERSTEN 19.00.

17/11 tor Miljödiskussion. Föreningen är ansluten till bla miljöförbundet ett stor miljöorganisation. Därifrån och från andra håll får vi regelbundet information om olika miljöfrågor. Skall vi utnyttja detta material och starta debatt inom föreningens ram. Röster har flera gånger höjts för detta men än har inget konstruktivt skett. Nu har dock tillfället kommit som får utvisa hur stort intresset är. Kom till lokalen vid 19-tiden.

ÅRSMÖTE

Söndagen den 4 december är det dags för årsmöte igen. Lokalen är som vanligt Nyponet på Valhallavägen. Närmare information kommer i nästa medlemsorgan som kommer någon vecka före mötet, men vik redan nu kvällen den 4/12

SPETSBERGENS DJUR KONTRA TURISTER

Apropå förra sommarens resmål för föreningen kunda man i år läsa följande notis i tidningarna:
"En österrikisk turist dödades i måndags av en isbjörn vid Magdalenafjorden i Svalbard. Österrikaren tillhörde en turistgrupp som hade slagit upp ett tältläger vid fjorden som ligger på Spetsbergens västkust, norr om Ny-Ålesund.
Mannen dödades då han gick ut ur tältet sedan isbjörnen börjat krafsa på tältduken. De andra i tältlägret sökte skrämma bort björnen och en annan i gruppen fick ett lättare slag av djuret.
Björnen tog med sig den dödade och simmade ut till ett isflak i fjorden."

Tidningsnotiser har också berättat att de senaste två årens hårda vintrar har tärt hårt på myskoxstammen. Endast fyra djur har överlevt den senaste vintern och man räknar därför med att stammen kommer att dö ut. Eftersom djuret är inplanterat och inte naturligt på ögruppen planeras inga räddningsaktioner.

FNSiN/U:s program för hösten 1977

Må 26.9 Kräftor och kräftpest. Kommer den svenska flodkräftan att försvinna i våra vatten? Ragnar Ajaxon och Kennet Söderhäll berättar och visar bilder. LIB 19.00
(knytkalas på kräftor för den som önskar)

Sö 2.10 Skid- och friluftsfrämjandet anordnar en exkursion till Flororna. Exkursionsledare Andreas Ehn. Samling kl. 8.00 vid S:t Erikstorg.

To 3.11 Fjärranalys- miljöinformation från ovan. Rolf Åke Larsson förklarar Geografiska institutionen, Norbyv. 18. kl.19.00

Må 14.11 Herpetologi- Detta ord är heligt för dem som studerar ormar, ödlor, grodor och andra kräldjur. Kvällens gäster är två duktiga herpetologer med namnen Henrik Lundström och Gösta Eggertsen. De ska, till bilder från bl.a Afrika, Australien och Asien, berätta för oss om dessa djur. SIB kl. 19.00

Må 5.12 Alger Kan alger användas som föda, industriråvara, medicin mm. Håkan Åberg ger svar. SIB kl. 19.00

LIB- lunchrummet, inst. f. fysiologisk botanik. Villav. 6
SIB- seminarierummet, - " - -"-

VET DU NÅGOT OM VÄXTER SOM KULTURINDIKATORER?

Ingegerd Hosinsky, författare till föreningens första "bestseller" ätliga vilda växter, är intresserad av att komma i kontakt med någon som vet något om ovanstående ämne. Kan du något, eller vet du någon som kan, så är hennes adress:
Staz Astrof Svedese
Via Fraita 4
I-800 71 Anacapri
Italia

Vad är en lokalförening

Föreningens medlemmar är spridda över hela landet, de flesta finns dock i Stockholms-Uppsalaområdet. Föreningens styrelse håller till i Stockholm och består, ännu, enbart av stockholmare.
Styrelsen har dels skött den lokala verksamheten i stockholm (föredrag, studiecirklar mm.) och den riksomfattande verksamheten (resor, skrifter, medlemsorgan mm.)
I Uppsala finns det sedan några år en lokalförening som sköter den lokala verksamheten där. På samma sätt bildades det en lokalförening i tockholm i samband med vårmötet på Vira Bruk i maj.
Skillnaden innebär framförallt att den lokala programverksamheten i Stockholm överförts på den nya styrelsen. I likhet med styrelsen i Uppsala får den nya styrelsen sina pengar från ,stora, föreningen. Medlemmarna betalar ingenspeciell medlemsavgift till lokalföreningen.
Även på andra orter har det talats om att starta lokala aktiviteter, vilket på sikt skulle kunna innebära nya lokalföreningar, men annu har inget skett. Initiativ välkomnas!

STOCKHOLMSSTYRELSEN

Stockholmsstyrelsen består, i likhet med de andra styrelserna, av tio personer. Här följer en kortfattad presentation av dem, en adress och telefonlista hittar du på nästa sida.

Jan-Olof är ordförande i den nya styrelsen. Är sedan ett par år med i föreningens styrelse, arbetar med bla program och medlemsorgan. Irrar gärna omkring i fjäll, med eller utan snö, bedriver propaganda mot frystorkat, är intresserad av det mesta och funderar på att bygga en modelljärnväg om tiden räcker till

Eva, vice ordförande, sysslar på dagarna med frågor som rör forskning kring alternativa energikällor. Är på kvällar och övrig fritid intresserad av natur i allmänhet och skärgård i synnerhet. Är road av ätliga växter och örter både odlade och vilda. Läste nyligen en jättebra bok om orientalisk astrologi.

Inger som håller i föreningens papper var i somras en av mat-, frakt- och kartjobbarna i samband med Grönlandsresan. Förutom att hon gillar friluftsliv ligger samhällsfrågor och olika levnadsformer henne varmt om hjärtat.

Chris räknar våra pengar. När hon inte gör det jobbar hon på naturvårdsverket eller ägnar den resterande tiden åt bla natur och friluftsliv. Om hon inte rent utav är borta på någon lång resa vilket hon gärna är.

Christer slavar på dagarna inom elektronikbranschen. Nyfiken på olika levnadsformer, politik och teknik och dess ömsesidiga beroende. Friluftsintresserad, pigg och iderik. Full av förslag beträffande vår verksamhet.

Bo M håller i föreningens bok-,pappers-, bild-, kart- och prylförråd, dvs han är bibliotekarie i lokalen. Fotograf på Armemuseum, mångsysslare, utrustnings- och kneptipsare som för närvarande funderar på hur kartoteket skall läggas upp och vilka böcker och skrifter vi skall skaffa. Hjälp honom med synpunkter!

Bo Z är en gladlynnt herre i arkeologbranschen som bla ritat i Gotska Sandöskriften. Hör till dem som ses iförd hemsydd jacka med kamera runt halsen. Funderar på att sy sitt eget tält och har synpunkter på det mesta.

Bengt är relativt nybliven medlem i föreningen. Med sitt oförstörda sinne har han fräscha åsikter om vårt arbete. Ser du någon som tar sig fram i fjällen med eller utan kanot så kan det vara han, eftersom det är ett av hans intressen.

Mona har också ett förflutet från styrelsen där hon sysslat med programmet. Intresserad av folklig dans, musik och kultur, medför flöjt, tecknar gärna, seglar gärna och ordnar skärgårdsturer.

Maj är också programmakare från styrelsen där hon varit med ett par år. Lärare med mossor, blommor, djur, stenar och dylika tingestar på programmet.

ADRESSLISTA FÖR STOCKHOLMS LOKALFÖRENING

Ordförande

Jan-Olof Åkerlund 67 68 52 hem
Älvkarleövägen 25 787 81 96
115 43 Stockholm

Vice ordförande

Eva Elmqvist 91 94 84 hem
Erkenskroken 12 763 14 31
121 66 Johanneshov

Sekreterare

Inger Björkegren 53 97 78 hem
Igeldammsgatan 36III 760 25 85
112 49 Stockholm

Kassör

Christina Levlin 26 46 44 hem
Galonvägen 2II 98 51 20
161 49 Bromma

Övriga ledamöter

Christer Björkgren 67 66 12 hem
Jungfrugatan 62
115 31 Stockholm

Bengt Hall 68 34 11 hem
Heleneborgsgatan 7
117 31 Stockholm

Bo Michaëlsson 43 05 59 hem
Wollmar Yxkullsgatan 15A 61 97 88
116 50 Stockholm

Maj Svensson 718 26 83 hem
Beckasinvägen 35III
130 10 Ektorp

Mona Tengner 69 30 94 hem
Hornsgatan 154III
117 28 Stockholm

Bo Zachrisson 31 02 33 hem
Birkagatan 2
113 36 Stockholm

ADRESSÄNDRINGAR FÖR FUNKTIONÄRER

Föreningens ordförande Lars Wiktorin har flyttat och hittas numera på följande adress och telefon: Kungsvägen 1D 85 24 25 hem
182 75 Stocksund

Även Mona Tengner har flyttat. Hennes nya adress hittar du här ovan.

Aktuell adresslista för styrelsen i Uppsala

Ordf.	Dan Wahlström	Målstav. 18, 740 22 Bälinge	018/35 51 63
V.ordf.	André Maslennikov	Studentstaden 26, 752 33 U-a	018/14 95 50
Kassör	Gunnar Carlin	Murarg. 26B, 752 37 Uppsala	018/25 12 56
Övr. led.	Ragnar Ajaxon	Hällbyg. 34A, 752 28 Uppsala	018/10 36 18
	Birgitta Arenlid	Väpnarg. 11A, 753 35 Uppsala	
	Åsa Elfström	Studentv. 26, 752 34 Uppsala	018/12 16 26
	Christian Elvhage	Svartbäcksg. 105B, 753 35 U-a	018/12 73 85
	Lena Häll	Flogstav. 57C, 752 63 Uppsala	018/46 08 24
	Gunnar Norman	Tövädersg. 6, 754 31 Uppsala	018/12 23 82
	Kennet Söderhäll	Malmkörarv. 125, 749 33 Wattholma	018/35 04 14

FRAMTIDEN I VÅRA HÄNDER, EN NY INTRESSANT IDERÖRELSE. KANSKE NÅGOT FÖR VÅRA MEDLEMMAR? MÅLSÄTTNING: NY LIVSSTIL FÖR EN RÄTTVISARE FÖRDELNING AV JORDENS RESURSER.

BAKGRUND: 1972 utkom boken "Fremtiden i våre hender" av Erik Dammann i Norge. Därefter hände det att människor spontant tog kontakt med honom och slutligen (1974) bildades den norska föreningen - med samma namn som boken - för att vidareutveckla bokens ideer. Boken kommer också att översättas till svenska.
Nu finns i Norge 18 000 medlemmar och 70 lokalföreningar!
Den svenska föreningen startade i höstas i och med att boken översattes till svenska och den har redan mer än 500 medlemmar och flera lokalföreningar.
1976 utkom Dammanns andra bok "Ny livsstil och hva så?". Den kommer också att översättas till svenska.

NÅGRA MEDEL ATT NÅ MÅLET

- ekonomisk utjämning mellan de rika och de fattiga länderna
- stoppa konsumtionsslöseriet och skapa därmed ökad livskvalitet för alla på jorden

HUR MAN ARBETAR

- sprider information
-kontaktar organisationer, offentliga myndigheter, politiker och forskare för att påverka samhällsutvecklingen
- påverka folkoponionen för strävan mot ett alternativt samhälle
- arbetar i studiegrupper för att realisera mer konkreta ideer

AKTUELLA GRUPPER I STOCKHOLMS LOKALFÖRENING

1 Informationsgrupp - flygblad,vykort, utställningar, bevakning
2 Studiecirkel kring Dammanns böcker.
3 Praktiska alternativa samhällsmodellerutformning och praktiskt realiserande av ideer
4 Kollektiva samlevnadsformer - för gemenskap, resurs- och kunskapsutbyte
5 Bevakar litteratur och forskning
6 Alternativ livsstil - utarbetar konkreta förslag till vad var och en kan göra för att förenkla sin livsstil. Målet är en konsumenthandbok för alternativ livsstil.
7 Skolans roll - utarbetar material som kan användas i skolan
8 Alternativ kost - nya former för enkel resursvänlig kosthållning. Utarbetar receptsamling
9 Tidningen "Ny livsstil" - föreningens medlemstidning
10 Nya medlemmar - praktiska detaljer

VILL DU VETA MERA?

Kontakta Jane Summerton, tel hem 53 62 25 eller Framtiden i våra händer direkt, Box 2037, 103 11 Stockholm 2.

Eva Elmqvist

Sitojaure

Under våren och försommaren har vid flera tillfällen vattenfalls utbyggnadsplaner i våra nordliga nationalparker uppmärksammats. T ex Hans Andersson i Turist 4/77 och Rolf Kjellström i SvD 6/4 77.

Vad det gäller är en utbyggnad av Sitojaure, välkänd för många vandrare längs Kungsleden eller de som tagit sig in i Sarek denna väg. I förlängningen anas planer på vidare utbyggnader av bl a Rapaätno.

Skall det återigen bli det kortsiktiga perspektivet som segrar och de som ser lite längre som får ge vika? Det angår oss alla att få en vändning i denna serie av tvivelaktiga exploateringar där Ritsemutbyggnaden och Kiruna-Narvikvägen utgör två välkända exempel.

Det handlar inte bara om att bevara naturvärden som ansetts så värdefulla att de avsatts som nationalparker. Det handlar också om de människor som drabbas. Flera samefamiljer får sin försörjning allvarligt hotad genom de skadeverkningar som uppdämningar och vägbyggen har på renskötsel och fiske. Utan dessa två näringar är det många samer som tvingas flytta till andra trakter och skaffa sig ny sysselsättning.

Man kan verkligen fråga sig om detta tagits med i beräkningen när man diskuterar nya arbetstillfällen som följd av t ex en vattenkraftsutbyggnad. I många fall är ju ett av de bärande skälen för en utbyggnad just de arbetstillfällen som skapas.
Det är svårt att förstå hur man kan få beräkningen gå ihop om man på minussidan har några samefamiljers försörjning under generationer och på plussidan säg tre gånger trettio vattenrallares årsverken.

En utbyggnad är bara en temporär lösning på sysselsättnings- problemet. Utan en planering på längre sikt som syftar till alternativa arbetstillfällen kommer alla våra kvarvarande älvar att vara potentiella 'problemlösare'.

Vad kan vi göra åt detta? Thomas Åberg i Göteborg håller i en namninsamling mot utbyggnad av nationalparkerna. Adressen är Eklandag 41-43, 412 61 Göteborg.
Älvräddarnas Samorganisation jobbar med Sitojaurefrågan och andra icke önskvärda utbyggnadsobjekt.
Adressen är Box 111 06, 100 61 Stockholm.
Inom föreningen samlas vi till en diskussionsafton i höst kring denna och liknande frågor. (se programmet).
Förhoppningsvis blir vi tillräckligt många för att kunna gå vidare med regelbunden uppföljning.

Lars Wiktorin

Att fotografera småprylar.

Samlare och naturintresserade möts ofta av problemet att avbilda sina föremål. Samlare torde -väl- oftast fotografera inomhus medan naturintresserade skyr stugan och helst redan före en frostig soluppgång är i full gång att så gott det nu går betrakta och avbilda sina upplevelser. Därmed är problemet uppdelat i två delar åtminstone, som var och en måste tacklas på sitt högst individuella sätt.

Inomhusfotografen har det enklast. Han styr utan vidare ljuset som han behagar. Han kontrollerar ljusets styrka, utbredning och färg. Genom att använda släpljus trollar han fram strukturer som annars bara kunde anas. Genom att under en lång exponering måla med ljuset kan han förstärka en vit bakgrund, trolla bort skuggor och utjämna kontraster. Plötsligt har det som ovan kallades"enklast" blivit otroligt -kanske någon tycker- svårt och bekymmersamt. Sån´t gör man ju aldrig annars! Det är dock inte särskilt svårt. Man lär sig snart. Kostnaden torde i alla fall inte avskräcka någon ty nödvändig utrustning kan köpas i fotohandeln för en tämligen låg summa. Man behöver i stora drag:

3 Elwis reflektorer med 500W B-lampor (håller 100 timmar) ca 380 kr

3 Kaiser belysningsstativ ca 250 kr, kolla att stativ och reflektor har samma gänga, om ej kostar en övergångsskruv ca 3kr. Bra att ha är också 3 kulleder, de kostar ca 30 kr styck, men de är inte nödvändiga. Vill man plåta färg kan man behöva filter för att anpassa filmen till lamporna. Hör med filmagenten! Kamera har de flesta redan. Den bör ha bra optik och kunna arbeta manuellt. På föreningens resor tycks den enögda spegelreflexen vara i majoritet, och den är absolut att föredra om man vill ta närbilder. Kameran bör förses med närbildstillbehör, enklast att använda är nog försättslinsen som åtminstone i teorin kan användas på de flesta kameror. Den är billig. Om man har mindre krav på skärpa mm kan man använda ett vanligt förstoringsglas. Bättre resultat ger anordningar med förlängt utdrag, men de kan ofta vara krångliga och kräver i princip en del beräkningar.

Hur gör man då? Att börja med skulle jag vilja föreslå att tänka på inte föremålet utan- bakgrunden. Vid föremålsfotografering önskar man i allmänhet en neutral bakgrund, ofta vit. Kartong kan vara bra, man kan lätt spänna den mellan några små stift inslagna i framkanten på en stol och ryggstödet så att kartongen från sidan bildar ett avrundat L. Samma resultat ger en rulle papper som i sin överkant fästes på väggen och får hänga ner och får fortsätta ut över golvet mot kameran. När bakgrunden är ordnad kan börja tänkas på föremålets placering och kamerans inriktning. I sammanhanget bör också beaktas att ett stadigt stativ är nödvändigt. Utbudet är stort men stora och tunga stativ är stadigast och också dyrast.

Man bör tänka på att utnyttja bildformatet maximalt. Det innebär att man går så nära man kan och prövar att gå ännu lite närmare. Perspektivförskjutningar bör beaktas och korrigeras. Skärpedjupet kontrolleras. Vid behov av utökad skärpa i djupled bländas kameran ner lagom mycket. Detta kräver en ökad exponeringstid, något som kan ge problem speciellt vid färgfotografi. Färgfilmer ger i allmänhet ett s.k. stick, dvs hela bilden blir något missfärgad, om man använder alltför ovanliga exponeringstider. När man är nöjd med bilden, tänder man en lampa. Den kan stå exv högt och nästan vid sidan av föremålet. Skuggan blir ofta svart. Den lättas upp med en lampa som står vid sidan av kameran, så nära som möjligt. Återstående svaga skuggor kan målas bort med en svag rörlig lampa. En annan metod är att rikta alla lampor upp i taket och låta ljuset studsa ner. Bilden blir gärna alltför kontrastlös, men det kan avhjälpas med en svag men väl riktad ljuskälla som man kan få briljans i ljusare bilddelar med. Man kan måla med den också. Då skulle allt vara klart för tagning då? Ja? Mät bara ljuset noggrant och tänk på att den ljusa bakgrunden, och även en mörk, kan lura öga och ljusmätare. Bra att använda är en grå kartongskiva. Kodak gör sådana. Den sätts på föremålets plats och mätningen görs mot skivan. Kolla att allt är i ordning och - - fyra av med trådutlösare eller självutlösare. Framkalla filmen snarast. Ingen tagen bild mår bra av att ligga oframkallad länge. Den andra gruppen då, naturvännerna? I naturen är man mer styrd av miljön än inomhus. Belysningen kan knappast ändras utan att det syns på bilden. Närbildsutrustningen kan vara densamma som tidigare, men man bör skaffa ett litet stadigt stativ och en ordentlig kulled. Bäst är nog Leitz fickstativ och deras stora kulled. Utrustningen kostar mellan 400-500 kr. Grejorna håller livet ut. Trådutlösare bör man ha och ordentliga motljusskydd om man vill ta klara bilder i motljus. Om man har råd med det är en kamera med motor mycket bekväm att arbeta med. När man tryckt av drar motorn fram filmen utan att kameran rubbas. Den antydda utrustningen är utmärkt att ta gräs, blommor och svampar med. Förinsekter duger inte försättslinser, då måste man använda förlängt utdrag. Före tagningen bör omgivningen städas något. Oskarpa ljusa växtdelar kan vara mycket störande i bilden. Städa inte för mycket! Det syns också, och dessutom kanske man ändrar miljön på ett ödesdigert sätt för känsliga organismer. Tag många bilder, film är billigt och det är lätt att ändra bildens karaktär även med en liten förändring av exponeringen.

Har jag glömt något? Det har jag säkert! Idéer och frågor diskuteras tacksamt och gärna av

Bo Michaëlsson
Wollmar Yxkullsgatan 15 A
116 50 STOCKHOLM
tel 08 43 05 59

GLÖM INTE BILD-BANKEN!

Paleontologi

Studiet av gångna tiders växter och djur är en del av biologin. Samtidigt är det en av geologins viktigaste grundvetenskaper. Fossil är rester och spår av organismer från tidigare perioder i jordens historia. De är viktiga hjälpmedel vid bestämning av bergarternas ålder och vid deras placering i det geologiska tidsschemat; de utgör alltså grunden för indelningen av jordens historia.

Nutida växter och djur är resultat av en evolution från tidigare perioders organismer. Fossilen är de direkta vittnesbörden om denna utveckling, om dess orsaker, lagbundenhet och förlopp. Paleontologin är således en förutsättning för förståelse av växternas och djurens släktskap och utveckling.

F o s s i l

Ett fossil är hela eller en del av en tidigare levande organism eller spår av dess livsyttringar. Förutom organiskt ursprung anger termen fossil hög ålder, den används endast om organismer som dött i förhistorisk tid. Däremot måste organismerna inte vara utdöda för att betraktas som fossil; åtskilliga nu levande former är kända också som fossil.

- organiskt ursprung
- förhistoriskt
- ej nödvändigtvis utdöd

Kol, olja och liknande bildningar där organismernas form och struktur inte är bevarad betraktas inte som fossil.

Det fossila materialet utgör endast ett litet urval av gångna tiders organismer, det är långt ifrån fullständigt. Urvalet är inte slumpmässigt utan påverkat av olika biologiska och geologiska faktorer.

Varje studium av fossil eller användning av paleontologiska data måste grundas på insikt om materialets möjligheter och begränsningar.

Organismens hårddelar kan bestå av en stödjande struktur i eller omkring kroppen eller av separata delar som faller i sär då mjukdelarna bryts ner efter döden. Mjukdelarna bevaras endast undantagsvis som fossil.

Växterna består huvudsakligen av cellulosa, en fibrös polysackarid, lignin och kutin.

Hos många evertebrater utgörs kroppen enbart av mjukvävnader. De geologiskt intressanta formerna har skal eller skelett som är motståndskraftiga mot nerbrytning.

Skelettet kan utgöras av

- kalciumkarbonat (kalcit, aragonit)
- kalciumfosfat
- kiseldioxid (opal)
- strontiumfosfat
- komplexa organiska ämnen (kolhydrater: t ex kitin; proteiner: t ex scleroprotein)

Vertebraternas skelett utgörs huvudsakligen av ben (fibröst scleroprotein benämnt collagen och mineralsalter såsom kalciumfosfat). Tänder utgör en mindre del av skelettet. De består liksom benen av kalciumsalter men deras struktur är tätare och de omges av emalj av nästan rent kalciumfosfat och -karbonat. Tänder fossiliseras lätt.

För att bli bevarad som fossil måste organismen och dess omgivning på något sätt ha skyddats för nerbrytande processer.

Biologisk nerbrytning förekommer i nästan alla miljöer. Konsumenter (herbivorer, carnivorer) och destruenter (saprofyter, asätare) förmår angripa de flesta organiska strukturer.

Mekanisk nerbrytning kan orsakas av vindar, vågor och strömmar.

Kemisk nerbrytning kan äga rum när som helst efter organismens död, även sedan den varit fossil under lång tid. Det är inte ovanligt att fossil löses upp av grundvatten miljoner år efter de bäddats in i sedimentet. Deras möjlighet att motstå angreppen beror dels på deras egen kemiska sammansättning, dels på vattnets kemiska och fysiska egenskaper. Lokalt kan vattnet påverkas kraftigt av den omgivande organismvärlden, särskilt av bakterier.

Om ett skal som bäddats in i sediment löses upp kemiskt kan håligheten kvarstå som fossil - avtryck (se bevaringstillstånd 5a).

Alla organismer och organismens olika delar har inte samma möjlighet att bli fossil.

Träd och buskar bevaras lättare än örter. Frukter och frön bevaras lättare än blommor. Sporer och pollen bevaras i stor utsträckning.

Alla geologiska miljöer är inte lika lämpade för fossilisering.

Organismer som lever i havet (marina) bevaras lätt medan de som lever i bergstrakter (terrestra) har små möjligheter att bevaras i sin ursprungsmiljö. Vegetationen bevaras bäst i lågländer.

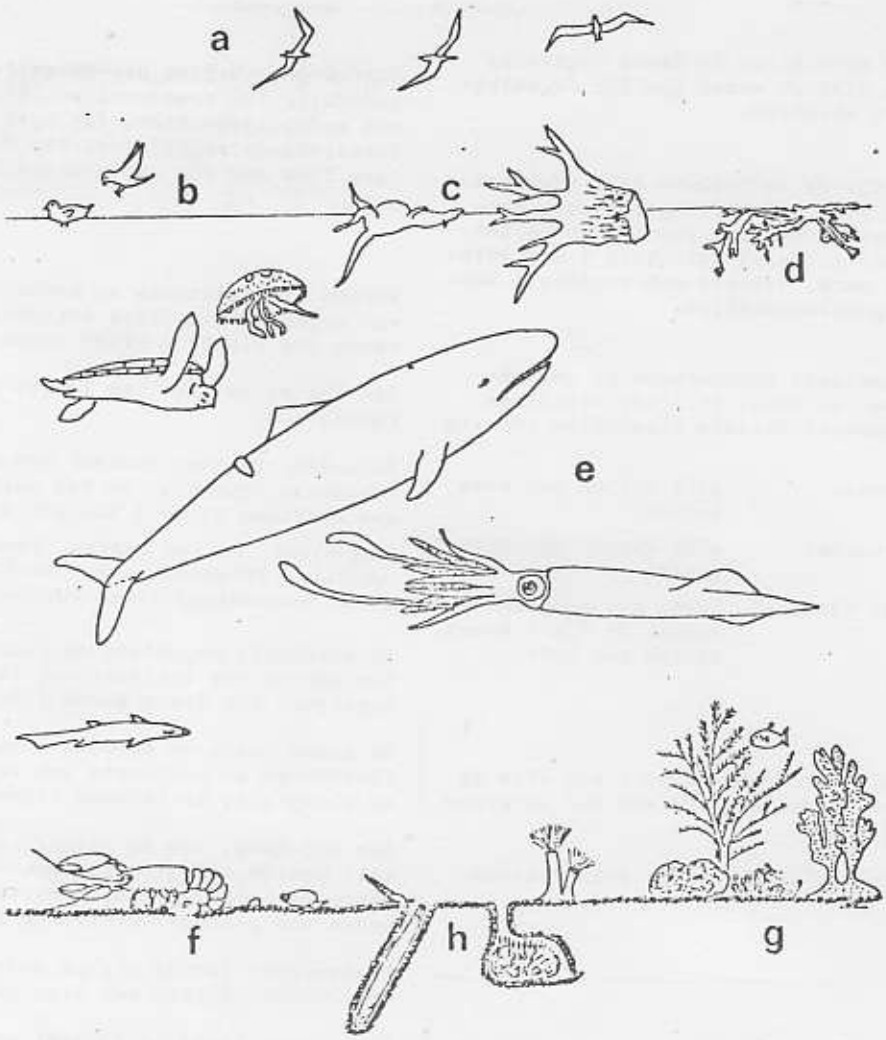

I marin miljö kan organismer med olika levnadssätt och från olika habitat samlas i samma sedimentskikt på havsbottnen.

a. Flygande över ytan
b. Flytande eller simmande på ytan
c. Transporterade ut i havet
d. Fastsittande på flytande material
e. Flytande eller simmande på olika djup
f. Rörliga former på bottnen
g. Fastsittande former på bottnen
h. Grävande former i bottnen

Fossilen förekommer dels i samhällen (eng. fossil community) där de är ekologiskt relaterade till varandra och till sedimentet, dels i grupper utan sådana samband (eng. fossil assemblage).

Sammansättningen hos en fossil organismvärld kan inte direkt jämföras med den hos en levande. Fossilen är inte någon representation av de organismer som levt på platsen utan en samling lik som bevarats och återfunnits där.

Den som har dubbelt så lång livstid som en annan representeras av halva antalet fossil i förhållande till levande exemplar.

E k o l o g i

Ekologi behandlar relationer mellan organismer och mellan dem och deras omgivning.

Palecekologi kan definieras som studiet av hur och var organismer levde i det förgångna. Definitionen av omgivning blir problematisk då den skall utsträckas till att omfatta ett sediment.

Termen ekologi användes första gången år 1858 av den amerikanske naturfilosofen och författaren Henry D. Thoreau (1817-1862).

Det pågår en ständig växelverkan mellan omgivningen och det levande. Organismsamhället, organismen och alla dess delar från organsystem till protoplasma påverkas av och påverkar sin omgivning.

För organismen och dess delar är denna omgivning såväl abiotisk som biotisk medan den för organismsamhället är enbart abiotisk.

Ekosystemet byggs upp av en levande del, organismsamhället, och den icke levande omgivningen, ekotopen. I ekosystemet cirkulerar grundämnen mellan fritt eller oorganiskt bundet tillstånd i den abiotiska delen (luft, mark, vatten) och organiskt bundet tillstånd i organismsamhället.

Biosfären är den samlande benämningen på jordens alla ekosystem. Den kan delas in i tre biocykler som har var sitt karaktäristiska livsmedium och sin organismvärld:

1. Marin biocykel	salt vatten och dess botten
2. Limnisk biocykel	sött vatten och dess botten
3. Terrestrisk biocykel	land, ett komplext medium av fasta ämnen, vatten och luft

Habitat är den omgivning arten lever i med alla de företeelser, processer och krafter som där påverkar arten ("artmiljö").

De abiotiska omgivningsfaktorerna är dels fysiska, dels kemiska.

Fysiska

- temperatur
- ljus
- vattenturbulens

Kemiska

- vatten
- syre
- koldioxid
- salter
- näringsämnen
- vätejonkoncentration (pH)

Vissa morfologiska och anatomiska karaktärer är i nutiden begränsade till former som lever i bestämda habitiat eller klimatområden. Sådana karaktärer kan tjäna som indicier på i vilka omgivningar de fossila formerna levt.

Förhållandet mellan höger- och vänstervridna skal hos de planktoniska foraminifererna varierar med temperaturen. Stora och starkt skulpterade gastropoder är vanligare i varma än i kalla hav. Antalet arter i olika djurgrupper är vanligen störst i varma områden.

I kalkskelett från marina djur som tar upp sitt syre från vattnet ingår isotoperna O^{18} och O^{16} i samma förhållande som i havsvattnet då skelettet bildades. Förhållandet mellan isotoperna är beroende av vattnets medeltemperatur. Genom att bestämma förhållandet mellan syreisotoperna är det möjligt att fastställa vattnets medeltemperatur med en exakthet av omkring en grad.

Vattnets turbulens har särskilt i grunt vatten stor betydelse för transport av föda, gaser, överskotts- och avfallsprodukter, för spridning av larver till fastsittande organismer, för fastsittande organismers form och för sedimentets kornstorlek.

Havets fria vattenmassa benämns pelagial. I den lever organismerna fritt antingen drivande med strömmarna som plankton eller simmande som nekton.

Den del av vattnet som ljuset når ner i kallas för fotisk zon.

Bottnarna benämns benthal och de bottenlevande organismerna benthos. De kan antingen leva på botten som epifauna eller i bottnen som infauna. Rörliga organismer kallas vagila, fastsittande benämns sessila. Infaunans organismer kan vara grävande (eng. burrowing) eller borrande (eng. boring).

De autotrofa organismerna producerar själva de ämnen som behövs för tillväxt och metabolism medan de heterotrofa tar dessa ämnen från andra organismer.

De gröna växterna bereder energirika ämnen genom fotosyntes av koldioxid och vatten under medverkan av klorofyll; de benämns producenter.

Den solenergi som de primära producenterna binder till kemisk energi utgör grunden för energiflödet genom organismvärlden. I växterna finns också näringsämnen som genomgår kretslopp i naturen.

Konsumenter livnär sig på andra organismer medan destruenter bryter ner organiskt material.

Herbivorer lever på växter; de är primära konsumenter.

Karnivorer lever på djur; de sekundära konsumenterna lever på växtätare, de tertiära på andra karnivorer.

Asätare intar en ställning mellan karnivor och detritusätare. De tar nyligen döda djur och det är då svårt att skilja mellan färsk föda och den som börjat brytas ner.

Suspensionsätare (eng. filter-feeder) filtrerar organiskt material ur vattnet.

Sedimentätare (eng. deposit-feeder) lever på finfördelade rester av växter och djur som samlats på eller i sedimentet. De kan antingen som detritusätarna selektivt skilja ut de organiska ämnena och undvika sedimentet (asätarna kan föras till denna grupp) eller som de egentliga sedimentätarna (eng. sediment-feeder) äta hela sedimentet.

Omnivorer, allätare, lever på en varierad föda.

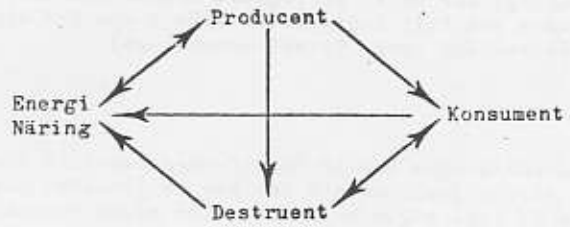

Huvudsaklig livsform hos viktigare grupper av marina organismer

	Växter	Evertebrater	Vertebrater
Plankton	Pyrrhophyta Coccolitho-phoridaceae Diatomeae	Foraminiferida Radiolarida Scyphozoa	
Nekton		Cephalopoda	Vertebrata
Benthos	Bacteriophyta Cyanophyta Diatomeae Chlorophyta Rhodophyta	Foraminiferida Porifera Hydrozoa Anthozoa Gastropoda Pelecypoda Annelida Trilobita Ostracoda Bryozoa Brachiopoda Echinodermata	

Livsform hos bottenlevande marina evertebrater

		Herbivorer	Karnivorer	Suspensions-ätare	Sediment-ätare
EPIFAUNA	Vagil	Gastropoda Echinoidea	Gastropoda Asteroidea Ophiuroidea Echinoidea		? Trilobita Holothuroidea
	Sessil		Coelenterata	Porifera Pelecypoda Polychaeta Bryozoa Brachiopoda Cystoidea Crinoidea	
INFAUNA	Grävande		Gastropoda	Pelecypoda	Pelecypoda Polychaeta Echinoidea Holothuroidea
	Borrande			Porifera Pelecypoda	

GODHAB 1977

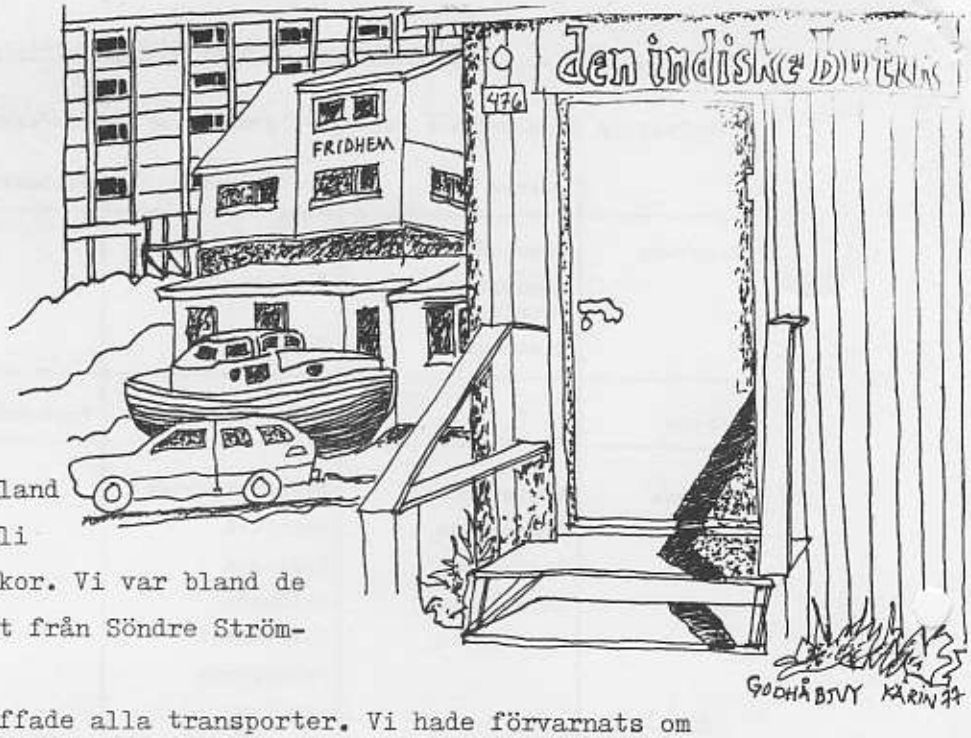

Totalt 52 st reste till Grönland i föreningens regi den 14 juli för att vistas där i tre veckor. Vi var bland de 19 som valde att resa söderut från Söndre Strömfjord.

Till vår stora förvåning klaffade alla transporter. Vi hade förvarnats om att tidtabeller och sånt inte var någonting att lita på, då man var på Grönland. Vi tog en vanlig passagerarbåt till Godthåb, varifrån vi hade kommit överens om att försöka hyra en båt för att komma en bit in i fjorden. De kontakter vi skaffade oss på flyget och passagerarbåten hjälpte oss att redan nästa dag hyra en fiskebåt. Det var två färöingar som villigt ställde upp. De tog det som ett trevligt tidsfördriv och berättade samtidigt för oss en hel del om livet på Grönland. Fjorden liknade en norsk fjord med branta fjällsidor.

Några i gruppen som var arkeologiskt kunniga hade inspirerat oss att välja denna del av den gamla västerbygden från nordbotiden. Vi delade upp oss i flera små grupper inför vandringen, som fick ta högst 14 dagar. Våra trevliga skeppare lovade nämligen att skaffa en båt, som skulle hämta oss i Kapisigdlit, en liten fiskeby ca 2,5 mil norr om landsättningsplatsen.

Vi valde att vandra Austmannadalen österut mot inlandsisen. De första dagarna var jobbiga. Det gick mycket upp och ner, vilket inte var så lätt att utläsa ur kartorna, eftersom det enbart fanns kartblad med skala 1:250 000 och med 50 m:s nivåkurvor. De täta videsnåren gjorde inte heller vandringen lättare. Som berggetter tog vi oss fram längs ravinsluttningarna. Hade någon innan färden sagt att vi skulle klara oss igenom sådan terräng hade åtminstone vi båda aldrig trott det. Svetten lackade, +20 °C i skuggan och +42 °C i solen, envisa moln av flugor och mygg surrade runt oss. Mygghatten, som vi tipsats om innan, var absolut nödvändig. En mygghatt med kulle av tyg fungerar samtidigt som solhatt. Värmen gjorde att vi badade alla dagar. Hygienen var det inget fel på.

På tredje dagen vände vi norrut upp mot inlandsisen. Vi äntrade ett flertal toppar innan vi slutligen kom upp på fjällplatån. Vi slapp videsnåren, men inte myggen. Myggen försvann först vid 22-tiden, då temperaturen snabbt föll till ett par plusgrader.

Vi hittade en fin tältplats ca 5 km från inlandsisen, där vi tillbringade en vilo-

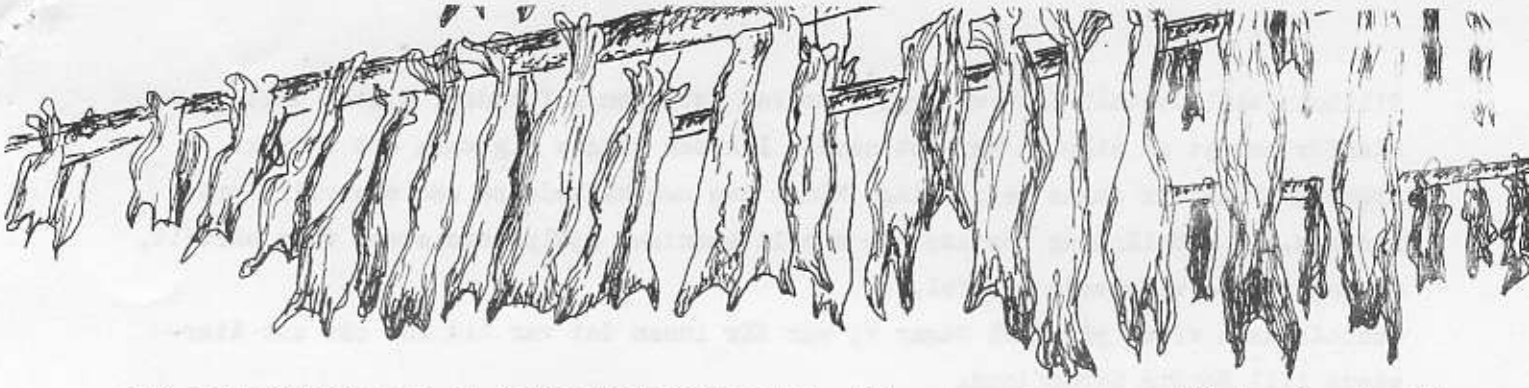

dag. Inlandsisen var en fantastisk upplevelse. Alla strapatser var glömda och vi njöt i fulla drag.

Den fortsatta vandringen mot byn var inte så svårgången som kartan gav sken av. Vi kom fram flera dagar tidigare än beräknat efter en vandring bland en massa vackra sjöar och med otroliga vyer.

Under vandringen såg vi vildren, polarhare, rödräv och förvildade får. Fågellivet var sparsamt, mest fjällripor, snösparv och lappsparv. Vi provade fiska i ett flertal sjöar men hade ingen fiskelycka. Senare lärde vi oss att det endast nappar under vissa bestämda tider såsom kl 2 på natten.

Det blev ett välkommet avbrott att komma till byn och kunna handla färsk mat. Den öl som många hade spetsat sig på uteblev dock. Öl fick inte handlas före kl 14 och då vi återkom strax innan stängningsdags kl 16 var allt öl slut.

Eftersom tiden medgav, fortsatte vi vandringen norrut längs fjorden för att se mera av isbergen och höra dånet och braket då isbergen delade sig och vältrade omkull.

T o m här intill isen växte det rikligt med odon. De grönländska odonen smakar som våra blåbär.

Kapisigdlit är en liten avfolkningsby med handelsman, skola och kyrka. Handelsmannen har byns enda telefon. I byn finns ca 80 familjer. En fiskeindustri finns kvar, en har lagts ner. Tillgången på fisk minskar. Andra förtjänstmöjligheter vi upptäckte var ett litet båtbyggeri och en konstnär, som tillverkar täljstensfigurer.

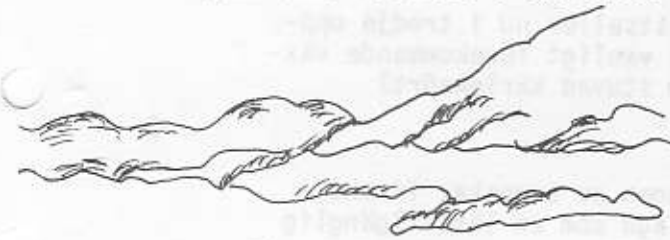

Det var beklämmande att se den sociala misären pga det utbredda alkoholmissbruket bland befolkningen i alla åldrar.

Husen är mycket enkelt byggda trähus, dåligt isolerade och ofta med trasiga fönster. De flesta har ingen elström. Byn har ett litet elverk, som försörjer bl a skolan och kyrkan. Vatten och avlopp saknas. Färskvatten hämtas per båt från en närliggande älv och ställs i öppna tunnor på kajen, varifrån befolkningen hämtar sitt vatten i hinkar. Latrinavfallet slängs via en hög rutschbana bygd i trä rakt ner i havet. Annat avfall främst ölburkar samlas i en hög och bränns på stranden.

Tillbaka till Godthåb fick vi kryssa mellan isbergen i fjorden. I stan tältade vi utanför museet på slänten ner mot havet. Platsen visade sig vara ett omtyckt promenadstråk för stans befolkning. Många kom och hälsade på oss och ville prata med oss. En grönlänning började t o m helt spontant hjälpa oss steka vårt sälkött, då han tyckte vi gjorde det fel.

Godthåb hann vi se på de få dagar vi var där innan det var tid för oss att återvända till Söndre Strömfjord.

Ulla och Chris skrev
Karin ritade

FÖRENINGENS SKRIFTER

Föreningens skrifter kan besällas genom att betalningen sätts in på postgiro 60 80 83 - 2, FNSiN. Priserna framgår nedan och är inklusive porto.

Sydvästgrönland. Expeditionsrapporten från 1974 som nu kommit i en andra upplaga. Rikt illustrerad med foton, teckningar och kartor. Det är den hittills enda samlade beskrivningen av området

Pris 30:- inkl porto.

Bruk i uppland. Slutsåld.

Ur Uppsalas historia. Historia och historier om många av de äldre byggnader du finner i Uppsala. Illustrerad. 17 sidor.

Pris 7:- inklusive porto

Ätliga vilda växter. Ingegerd Hosinskys bestseller nu i tredje upplagan. Innehåller beskrivning på hur några vanligt förekommande växter kan anrättas och förtäras. Vad sägs om stuvad kärleksört?

Pris 7:- inklusive porto

Ortnamn. En kort introduktion till tolkningen av svenska, finska och lappska ortnamn i Sverige. Den är upplagd som en lättillgänglig katalog. 21 sidor.

Pris 7:- inklusive porto.

Tyrestaområdet. En beskrivning av ett av mellansveriges finaste vildmarksområden. Innehåller artiklar om allmaän kulturhistoria, arkeologi, ortnamn, geologi, flora och fauna. Illustrerad med kartor och teckningar.

Pris 5:- inklusive porto.

Gotska Sandön. Föreningens sjunde skrift som redan gått ut i över ettusen exemplar. Innehåller artiklar om geologi, dyner, flora, fauna, historia och livet på ön. Rikligt illustrerad med teckningar, kartor och fotografier. 102 sidor i A-5format.

Prisvärd, endast 25:- inklusive porto.